

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร
โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

The Guidlines of Empowering the Professional
Community of Principals for School Networks
focusing on Teaching Practicum by Faculty of
Education Nakhon Sawan Rajabhat University

ดร.หทัยทิพย์ ลิขันทกสมิต

* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Dr.Hataitip Sikhuntagasamit

* Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 17 กุมภาพันธ์ 2565

* แก้ไข 22 มีนาคม 2565

* ตอรับบทความ 25 มีนาคม 2565

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2) เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 84 คน ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างความเข้มแข็ง
 ชุมชนของผู้บริหาร
 ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to identify 1) to study and analysis of the current situation, problem, prefix and reinforce the role of the strength of executive community and 2) to find the guidelines for reinforcing the role of the strength of the executive community in the professional practicum school, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University. The sample group consisted of 84 executives of the 84 professional practicum schools in academic year 2019. The research instruments were questionnaires related to the guidelines for reinforcing the role of the strength of executive community. Statistical analysis tools in use included mean, standard deviation, percentage and Pearson product moment correlation with data analysis software used in analysis of all data collected.

Keywords: Empowering the Professional
Community of Principals
School administrators

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเกิดการแข่งขันในทุกด้าน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตคน ทำให้คนในยุคนี้จำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ระบบการศึกษาต้องปรับตัว การศึกษาจึงเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีชีวิตที่ดำรงสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง และเมื่อการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็น อาชีพที่สำคัญสำหรับการศึกษาคือ อาชีพครู ครูยังเป็นผู้ที่รับบทบาทในการสร้างสังคมในด้านต่างๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า จนได้รับสมญานามว่าเป็น วิศวกรสังคม หากครูให้การศึกษาก่อสังคมอย่างไรสังคมก็จะเป็นเช่นนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษาหมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพราะเป็นช่วงที่นักศึกษาต้องออกไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง คือ โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียน คุเทศ (1981, น.382) สอดคล้องกับมาตรฐานคุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้ 1) สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 2) สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) ผู้บริหารมีการวางแผนบริหารจัดการเกี่ยวกับการเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานงานและร่วมมือกับสถาบันผลิตครูและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษาและการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

เหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาและนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปวางแผนพัฒนาคุณภาพในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนผู้บริหารและโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2. เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 108 โรงเรียน

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางประมาณขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ทั้งสิ้นจำนวน 84 โรงเรียน ด้วยเทคนิควิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค ทาง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบ แนวคิด วัตถุประสงค์ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือในงานวิจัย
2. ออกแบบเครื่องมือเพื่อการวิจัย
3. สร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 โดยนำปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละงานมาจัดหัวข้อซึ่งประกอบด้วยงาน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านชุมชนเข้มแข็ง ด้านการมีส่วนร่วม และด้านผู้บริหารสถานศึกษา
2. นำปัญหา 3 อันดับแรกของแต่ละด้านงาน มาทำเป็นร่างแนวการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสอบถาม เรื่องศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list)

ตอนที่ 2 ระดับของปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) มีรายละเอียด ดังนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือคำร้องถึงคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อออก
หนังสือขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 84 โรง จำนวนแบบสอบถามความคิดเห็น
(opinionnaire) 84 ฉบับ

2. ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ผู้วิจัยจัดส่ง และรับคืน
แบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. ออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามกับเครื่องคอมพิวเตอร์
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์
4. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage)
5. วิเคราะห์แบบสอบถามระดับของปัญหาของชั้น ตอนในการปฏิบัติงานวิชาการ ในแต่ละข้อทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยระดับของปัญหาในแต่ละข้อด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5 หมายถึง ปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร มากที่สุด

4 หมายถึง ปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร มาก

3 หมายถึง ปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร ปานกลาง

2 หมายถึง ปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร น้อย

1 หมายถึง ปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร น้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์เฉลี่ยด้านรายข้อรายด้าน ตามความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2543) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ซึ่งกำหนด ความคิดเห็นไว้ ดังเกณฑ์การพิจารณาของพิสนุ พองศรี (พิสนุ พองศรี, 2549) ดังนี้

ให้คะแนน +1 แน่ใจว่า สอดคล้อง ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่า สอดคล้อง ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 แน่ใจว่า ไม่สอดคล้อง ตรงตามวัตถุประสงค์

1.2 การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ ของแต่ละข้อคำถาม โดยจะนำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

1.3 การคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) โดยวิธีของ Cronbach (ธำนิษฐ์ ศิลป์ จารุ, 2555)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าความถี่ (f)

2.2 ค่าร้อยละ(%)

2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค ทาง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไป น้อย คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ชุมชนเข้มแข็ง และ3) การมีส่วนร่วม

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ข้อที่	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาทเพื่อสร้างเข้มแข็ง ของชุมชนผู้บริหารและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนของ ผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	ชุมชนเข้มแข็ง	4.43	0.51	มาก
2	การมีส่วนร่วม	4.42	0.49	มาก
3	ผู้บริหารสถานศึกษา	4.52	0.50	มากที่สุด
รวม		4.46	0.50	มาก

2. แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารมีความสามารถสื่อสารจากมวลความคิด คำพูด การกระทำให้บุคลากรรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์กรในอนาคตได้ ผู้บริหารโน้มน้าวให้บุคลากรมุ่งมั่น เสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวม เพื่อปฏิบัติงานต่างๆ และผู้บริหารมีวิธีการโน้มน้าวเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนและเกิดความศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วย การอยู่ร่วมกันในชุมชนของผู้บริหาร การให้ความร่วมมือในการทำงานของชุมชนผู้บริหาร และการติดต่อสื่อสารของชุมชนของผู้บริหาร และ 3) การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ส่งเสริมการประสานงานกันในหน่วยงานอื่นๆ ส่งเสริมการดำเนินงานและกิจกรรมขององค์กรและ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนผู้บริหาร

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอแนะนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านชุมชนเข้มแข็ง คือ การอยู่ร่วมกันในชุมชนของผู้บริหาร ควรมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน การให้ความร่วมมือในการทำงานของชุมชนผู้บริหารตลอดจนการติดต่อสื่อสารของชุมชนของผู้บริหาร โดยมีการเรียนรู้ จัดการ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันในชุมชนจนเกิดการ

เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาหลายๆด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เครือข่าย ที่แสดงออกมาในรูปแบบของความร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่นๆ ในสังคม มีความรักใคร่ปรองดอง สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและร่วมมือกันพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งๆขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2555) ได้กล่าวถึง ความเข้มแข็งของชุมชนว่าเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา ทั้งนี้เพราะว่าความเข้มแข็งของชุมชนจะแก้ไขปัญหาทั้งในระดับชุมชนและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศไปพร้อมกันอย่างบูรณาการ ความเข้มแข็งของชุมชนนี้เป็นรากฐานที่สำคัญของประชาสังคม (Civil Society) ที่ทุกคนเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการทำงานเพื่อแก้ไข ปัญหาและพัฒนาชุมชนและสังคมร่วมกัน และยังเห็นว่าการพัฒนาชุมชนและสังคมไม่อาจสำเร็จได้ โดยการกระทำเป็นเรื่องๆ แยกกันไป แต่ต้องทำเชื่อมโยงอย่างมีบูรณาการพร้อมกัน โดยมีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นตัวตั้งในการพัฒนาจนผู้บริหารและนักพัฒนาได้กล่าวว่าเป็น “ทางเลือก สังคมไทย : คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน/ชุมชน” หรือ “การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องสร้างพลังให้ชุมชนในท้องถิ่น

1.2 ด้านการมีส่วนร่วม คือ ส่งเสริมการประสานงานกันในหน่วยงานอื่นๆ ส่งเสริมการดำเนินงานและกิจกรรมขององค์กรและ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ผู้บริหาร ชุมชนเป็นรากฐานแรกที่สำคัญและส่งผลต่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนาทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง รวมถึงด้านการศึกษา ประเทศที่มีชุมชนเป็นรากฐานมั่นคงและเข้มแข็งจะมีความพร้อมในการแข่งขัน ต่อสู้ เพื่อความอยู่รอดและการดำรงอยู่ของประเทศได้ ตลอดจนมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ สิ่งที่สำคัญที่จะเสริมศักยภาพของคนและชุมชนได้ก็คือ การศึกษาที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของโรงเรียนระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชนอื่นๆ ให้การสนับสนุน ร่วมมือ เพื่อเป็นการสร้างความผูกพันในสังคมท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ กุสตาโว (Gustavo, 1992) ซึ่งกล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นโดยปกติทั่วไปเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นการเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนและลึกลงไปมากกว่าเพียงการมีส่วนร่วมการรับผิดชอบ เมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

1.3 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารมีความสามารถสื่อสารจากมวลความคิด คำพูด การกระทำให้บุคลากรรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์กรในอนาคตได้ ผู้บริหารโน้มน้าวให้บุคลากร มุ่งมั่น เสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวม เพื่อปฏิบัติงานต่างๆ และผู้บริหารมีวิธีการโน้มน้าวเพื่อให้ ได้รับการสนับสนุนและเกิดความศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อน องค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมาย การบริหารจะดำเนินบรรลุจุดประสงค์และประสบความสำเร็จได้ มักจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้บริหาร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันยุคสมัยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของสแตท (Stadt, 19739) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำควรมีดังนี้ 1) คำนึงถึงมาตรฐานในการทำงาน 2) เป็นที่ พึ่งของคนอื่นหรือพึ่งพาอาศัยได้ 3) มีความกล้า กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยง 4) มีความรับผิดชอบ 5) มีความสามารถที่จะแบ่งงานให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติ 6) มีวินัยในตนเอง 7) มีมโนภาพ 8) มีมนุษยสัมพันธ์ดี 9) มีความสามารถในการสื่อความคิด 10) แข็งแรงและมีสุขภาพดี 11) มีสติปัญญา 12) มีความสามารถในการจัดรูปแบบงาน 13) มีความสามารถในการตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล

2. แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร ด้านชุมชนเข้มแข็ง ควร มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะ ให้อิสระในการร่วมคิด ร่วม ตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดีส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ของชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องทุกๆ คน มีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้บริหาร สร้างความสามัคคีและความซื่อสัตย์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนรู้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายและ ติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ การติดต่อสื่อสารกันและมีการกำหนด หน้าที่ บทบาทความสัมพันธ์ กันและกันในชุมชนผู้บริหารและผู้บริหารเห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดใหม่ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของนภดล เหล่ากอ (2563) พบว่า ชุมชนที่มีความเข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้คือ 1) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและ พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง 2) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของ ตนและชุมชน 3) มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน

ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม โปร่งใส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ 4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน 5) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน 6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน 7) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป และ 8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาครัฐราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

2.2 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการสร้างความร่วมมือและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ผู้บริหารผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน การจัดการ และมีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนผู้บริหารและกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีแผนของชุมชนผู้บริหารที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนา ร่วมความคิด ร่วมทำ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและทำให้เกิดการพัฒนา และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพลศักดิ์ หลักรัตน์ (2549) กล่าวว่า สำหรับแนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Concept Participation) เกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเกิดพร้อมต้องกันกลายเป็นความสนใจ และห่วงใยกังวลร่วมกันของส่วนรวม 2) ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน และ 3) การตกลงร่วมมือกันที่จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

2.3 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหาร ด้านผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคือ ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันยุคสมัยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สามารถสื่อสารให้คนอื่นโดยเฉพาะบุคคลในองค์กรสามารถสื่อสารเข้าใจได้

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงาน ผู้บริหารมีความสามารถในการกระทำของตนเองที่เป็นผู้บังคับบัญชาและเพื่อนที่ดีของเพื่อนร่วมงานมีความเข้าใจในระบบงานทุกอย่าง ผู้บริหารมีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ผู้บริหารมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ สร้างกระบวนการบริหารที่เป็นรูปธรรมในสังคม และผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน และชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของอนันท์ งามสะอาด (2563) กล่าวว่าผู้ที่สามารถจัดการกระบวนการของการทำงานและการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุมเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหาร ความสามารถของผู้บริหาร สามารถวัดได้จากประสิทธิผลของงานที่เกิดขึ้น ผู้บริหารต้องเห็นภาพความเชื่อมโยงของหน่วยงานย่อยๆ ภายในองค์กรว่าจะมีผลกระทบกันอย่างไร เพื่อให้การบริหารจัดการมีความราบรื่น มีเป้าหมายที่จะไปสู่จุดที่รวมกันที่เรียกว่าวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับแนวคิดของเพลเลจรีโนและวาร์นฮาการ (Pellegrino and Vanhagan, 1985) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร คือ ศักยภาพทางความรู้หรือทักษะที่ช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้จนสำเร็จและคุณลักษณะของผู้บริหารคือสิ่งต่างๆ ในตัวผู้บริหารทั้งที่มีมาแต่เกิด และที่เกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ทั่วไป แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ภาพพจน์ที่มองตนเอง บทบาททางสังคมหรือความชำนาญเฉพาะของผู้บริหาร ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้สำเร็จได้ผลดีเยี่ยม

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ที่จะมาเป็นครูในอนาคต
2. ส่งเสริมการให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และสังคม โดยเน้นทำงานในลักษณะเครือข่ายให้ความร่วมมือกันในทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของผู้บริหารในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย และชัดเจนมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาและติดตามผลการสร้างแนวทางและปัจจัยเอื้อความเข้มแข็งของชุมชนผู้บริหาร

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา นันทบุตร. (2560). กรอบวิธีการศึกษาและถอดบทเรียนปฏิบัติการชุมชน. คิวพีดี จำกัด.
นพดล เหล่าก่อ. (2555, 20 มิถุนายน) ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ของการพัฒนา.
GotoKnow. <http://www.gotoknow.org/posts/32079>.
- ปรารภ หลงสมบุญ. (2552). คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วชิราภรณ์ สุรณะสกุล. (2561). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยวิทยาลัย
ชุมชน [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participations place in rural development:
Seeking clarity through specificity. World Developments.
- Wishes, Gustavo. (1992). Community Participation : Preceedings. Habinet.